

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ

УДК 657:658.5/65.012:005

Г. О. КОРОЛЬ,
*кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і аудиту,
Національна металургійна академія України*

Т. В. АКІМОВА,
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Національна металургійна академія України*

І. М. ІЗВЕКОВА,
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Національна металургійна академія України*

В. А. СОТНИКОВА,
*магістр кафедри обліку і аудиту,
Національна металургійна академія України*

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИБОРУ НАТУРАЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ ВИМІРУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

Стаття присвячена актуальному питанню вимірювання кількості готової продукції виробничого підприємства за допомогою відповідних натуральних показників. Показано, що

на практиці, особливо на підприємствах малого і середнього бізнесу, найчастіше для виміру кількості різних видів продукції, що виготовляються, використовуються одні й ті ж натуральні показники, хоча для споживачів важливі в одних випадках одиниці довжини, в інших – одиниці ваги, площі або рахунку. Використання натуральних показників, адекватних характеристикам готової продукції, важливе також для менеджерів підприємства при обліку, аналізі, плануванні випуску продукції, а також для здійснення мотивації виробничого персоналу. Запропоновано методичний підхід до вибору натуральних показників виміру кількості готової продукції, основними положеннями якого є виділення окремих груп продукції за її характерними ознаками, здійснення відбору натуральних показників шляхом тестування продукції в цих групах на відповідність потребам споживачів, доцільності застосування при виконанні основних функцій управління підприємством. Результати використання такого підходу є важливим підґрунтям при формуванні якісної інформації для прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: виробниче підприємство, готова продукція, натуральні показники, потреби споживачів, функції управління.

Постановка проблеми. При управлінні сучасним виробничим підприємством особлива увага приділяється питанням, що стосуються виготовлення, збереження та реалізації готової продукції. У першу чергу виконується усебічний аналіз широкого кола показників та різних характеристик готової продукції. Такий аналіз може бути якісним лише за умови грамотного та раціонального ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Для обліку, аналізу і планування випуску готової продукції необхідно використання натуральних показників її виміру. Якщо на підприємстві виготовляється декілька видів продукції, то для різних груп продукції натуральні показники можуть бути різними. На практиці ж, особливо на підприємствах малого і середнього бізнесу, найчастіше для виміру різних видів продукції використовуються однакові натуральні показники, хоча для споживачів важливі в одних випадках одиниці довжини, в інших одиниці ваги, площі або рахунку. Наявність натуральних показників, адекватних характеристикам готової продукції, важлива також для менеджерів підприємства при обліку, аналізі, плануванні випуску продукції, а також для здійснення мотивації праці виробничого персоналу. Тому розробка методичного підходу до вибору натуральних показників виміру готової продукції на виробничих підприємствах є важливим підґрунтям формування якісної інформації для прийняття управлінських рішень, і як результату, ефективної діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Облік готової продукції є одним з центральних об'єктів досліджень багатьох українських та зарубіжних вчених. Вагомий внесок у розробку теоретичних основ та методологічних підходів до проблем обліку готової продукції внесли вчені у галузі загальної теорії і практики обліку, аналізу, контролю та аудиту: Ф.Ф. Бутинець,

В.В. Бабич, С.Ф. Голов, Н.Г. Виговська, В.М. Глібко, Л.В. Гуцаленко, С.В. Івахненко, М.В. Кужельний, Л.В. Нападовська, Н.Ф. Огійчук, С.М. Петренко, В.Я. Плаксієнко, В.В. Сопко, Говард Л. Джордж, Дж. Харрисон та інші вчені. Але, визнаючи цінність досліджень указаних авторів, слід зазначити, що проблемам вибору натуральних показників виміру готової продукції не приділено достатньо уваги. При цьому для виробничих підприємств важливість вирішення таких проблем є незаперечною. Отже, актуальність теми дослідження визначається потребою розробки методичного підходу до вибору натуральних показників виміру готової продукції виробничого підприємства.

Формулювання цілей статті. Метою даної роботи є підвищення ефективності системи управління виробничого підприємства шляхом розробки методичного підходу до вибору натуральних показників виміру готової продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методичний підхід до вибору натуральних показників виміру готової продукції повинен ґрунтуватися на теоретичних засадах предмету дослідження. У першу чергу підлягають осмисленню основні наукові категорії теоретичних засад. Для будь-якого дослідження основними науковими категоріями його теоретичних засад є: об'єкт і предмет дослідження, його суб'єкти, мета і завдання (задача), принципи, методи [1, с. 197].

Як видно з мети даного дослідження та сутності відповідних категорій, наведених в [2], його об'єктом є готова продукція, а предметом – система натуральних показників виміру готової продукції.

Сьогодні в спеціалізованій та нормативній літературі існує декілька підходів щодо визначення об'єкта дослідження, а саме до поняття «готова продукція», що обумовлює особливості підходів до її обліку.

Визначення готової продукції наводиться у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» – готова продукція, що виготовлена на підприємстві, в установі, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом [3].

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій до готової продукції належить продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам [4].

На думку Ф.Ф. Бутинця, готовою вважається продукція, повністю завершена обробкою, укомплектована, яка пройшла необхідні випробування (перевірки). Це виріб (або напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічної обробки на підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові – покупцеві згідно з діючим порядком прийняття продукції [5].

Є.Ю. Шара та інші автори готовою називають продукцію, яка виготовлена на підприємстві, призначена для продажу, повністю закінчена обробкою, пройшла випробування, приймання, укомплектування і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договорами або іншими нормативно-правовими актами (умовами, стандартами) [6, с. 97].

На думку В.В. Бабич та С.В. Сагової, готова продукція – це продукція, яка пройшла на підприємстві всі технологічні операції, відповідає нормам, стандартам якості та передана на зберігання (склад, майданчик, інше місце) [7].

Взагалі більшість авторів [8, с. 248; 9; 10; 11, с. 260; 12, с. 203] розглядають готову продукцію так: готовою вважається продукція, повністю закінчена обробкою, укомплектована, яка пройшла необхідні випробування (перевірки), відповідає діючим стандартам або затвердженим технічним умовам (має сертифікат чи інший документ, що засвідчує її якість), прийнята відділом технічного контролю підприємства та здана на склад або ж прийнята замовником (якщо готова продукція здається на місці) відповідно до затвердженого порядку її приймання (оформлена встановленими здавальними документами).

На відміну від інших авторів, фахівці В.М. Глібко та О.П. Бушан [13, с. 93] у своїх працях описують готову продукцію «як матеріальний результат виробничої діяльності підприємства, коли запаси набувають нової якості».

Визначення авторів Т.С. Яровенко та А.І. Чернової також відрізняється від більшості думок науковців: готова продукція – це «об'єкт реалізації, тобто головне джерело отримання прибутку для підприємства, а також частина запасів, що може споживатися на самому підприємстві, тобто бути внутрішнім ресурсом виробництва» [14].

Отже, узагальнюючи думки науковців, можливо виділити два підходи до визначення поняття «готова продукція». Перший – відповідно до законодавчих актів: це продукція, що виготовлена на підприємстві, в установі, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом [3]. Другий – готова

продукція розглядається як об'єкт отримання результату господарської діяльності.

Враховуючи думки авторів, можна сформулювати поняття «готова продукція» наступним чином. Готова продукція – це актив, виготовлення якого закінчено на підприємстві, та який пройшов випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам, який є основним джерелом отримання прибутку виробничого підприємства.

Як указувалося, система натуральних показників виміру готової продукції у даному дослідженні розглядається в якості предмета дослідження.

Поняття «натуральні показники» визначені у довідковій, нормативній та спеціалізованій літературі.

Так, в Економічному словнику-довіднику [15] натуральні показники визначаються як «...показники, які характеризують кількісно і якісно (у фізичних і умовних одиницях виміру) сукупність створених у суспільному виробництві споживчих вартостей».

В Економічному енциклопедичному словнику [16] натуральні показники визначені як «...комплекс показників, які характеризують здебільшого кількісні та окремі якісні аспекти економічної діяльності різних суб'єктів господарювання споживних властивостей товарів, їх асортимент і виражаються у фізичних одиницях вимірювання — показниках маси (кілограми, центнери), довжини (метри — погонні, квадратні, кубічні), штуки, кіловатгодини, літри та ін.».

В Економічній енциклопедії [17] натуральні показники визначаються як «...статистичні показники, що виражають у фізичних одиницях виміру обсяг тих чи інших матеріальних благ (у мірах лінійних, вазі, потужності, поштучно тощо)».

У Словнику економічних термінів [18] натуральні показники визначені як «показники економічної діяльності, виробництва і споживання домашніх господарств, підприємств, держави, виражені у фізичних одиницях кількості, ваги, довжини, площі, обсягу (на відміну від вартісних показників, які висловлюються в грошовій формі).

У спеціалізованій літературі також розглядається це поняття.

У праці А.П. Опрі [19] натуральними називають «...одиниці виміру, які застосовуються для визначення кількості окремих видів матеріальних благ у їх натуральному виразі, тобто як певних споживних вартостей...». Натуральні показники відображують розміри тих чи інших явищ у фізичних мірах, тобто мірах маси (тоннах, центнерах, кілограмах), довжини і площі (метрах, гектарах), об'єму (кубометрах).

Автори Р.А. Іванух, С.Л. Дусановський, Є.М. Білан [20, с. 26], розглядаючи різні види економічних показників, говорять про натуральні показники наступне: «натуральні обчислюються у фізичних одиницях виміру (в мірах площі, об'єму, ваги, потужності)».

У навчальному посібнику Т.Д. Костенко, Є.О. Підгори, В.С. Рижикова та ін. [21, 250] розглядається класифікація показників, що використовуються в економічних науках. Згідно з ознакою класифікації – за характером відображення аналізованих процесів розрізняють: натуральні, які виражають розмір явища у фізичних одиницях виміру (обсяг, довжина, вага); вартісні, які показують величину економічних об'єктів і процесів у вартісному виразі (ціна, собівартість, прибуток); трудові, характеризують витрати праці та її ефективність (трудомісткість, продуктивність праці) показники. Також ці автори визначають, що на різних стадіях аналізу показники, у тому числі й натуральні, можуть виконувати різні функції, такі як: «...результат роботи; фактор формування; ознака зміни; кінцева мета; проміжний наслідок».

Слід звернути увагу на те, що думки науковців різняться у питанні щодо значення натуральних показників.

Так, у праці О.А. Грішнєвої [22, с. 184] йдеться про те, що «...у ринкових умовах значення натуральних показників значно зменшується, оскільки домінуючу роль в усіх аспектах економічного життя відіграють вартісні показники».

Але з цим не згодні автори О.С. Іванілов та ін. Вони визначають, що «...натуральні показники, зазвичай, представляються у фізичних одиницях виміру (метри, штуки, тони і т.д.)» та звертають увагу на те, що «...значення натуральних показників виробничої програми в умовах ринку зростає, оскільки саме вони дають можливість оцінити ступінь задоволення потреб споживачів у певних товарах з урахуванням якісної характеристики товарів». На основі виробничої програми, саме в натуральному виразі, «...визначають вартісні показники: товарну, валову продукцію у порівнюваних цінах, товарну і реалізовану продукцію у діючих цінах підприємства» [23]. З такою точкою зору на значення натуральних показників в умовах ринкової економіки важко не погодитися.

Отже, враховуючи думки авторів та дані довідкових джерел, системою натуральних показників виміру готової продукції виробничого підприємства можна вважати комплекс показників, які характеризують здебільшого кількісні та окремі якісні аспекти економічної діяльності різних суб'єктів господарювання, використання яких дозволяє забезпечити виконання основних функцій управління виробництвом готової продукції виробничого підприємства.

Наступною науковою категорією теоретичних засад, яка потребує уточнення в межах даного дослідження, є суб'єкти вибору натуральних показників виміру готової продукції виробничого підприємства.

До суб'єктів даного дослідження відносяться суб'єкти двох категорій. До першої можна віднести менеджерів підприємства, що приймають рішення про такий вибір у залежності від задач управління, які перед ними поставлені. Такими є: начальники планового відділу, відділів маркетингу, збуту, розрахункового відділу, головний бухгалтер, головний інженер. До другої доцільно віднести працівників, що виконують безпосередньо функцію кількісного вимірювання і реєстрації продукції, що виготовлена на підприємстві. До таких належать: майстри, бригадири, контролери та ін.

Наступні наукові категорії теоретичних засад, що потребують розгляду – це мета та задачі вибору натуральних показників виміру готової продукції виробничого підприємства.

Метою такого вибору є використання різних видів натуральних показників для задоволення потреб ефективного виконання функцій управління виробництвом готової продукції. Реалізація мети вимагає виконання наступних задач здійснення вибору показників:

- відповідно до потреб споживачів;
- для планування виробництва готової продукції;
- для обліку і аналізу виробництва готової продукції;
- для контролю над виробництвом готової продукції і прийняття управлінських рішень;
- для мотивації виробничого персоналу;

Принципи вибору натуральних показників виміру готової продукції виробничого підприємства – це основні правила, положення, яких слід обов'язково дотримуватися при виборі натуральних показників виміру готової продукції [2]. На основі дослідження загальнонаукових принципів та принципів економічних наук виділені принципи вибору натуральних показників виміру готової продукції виробничого підприємства. Це наступні принципи:

- принцип однорідності – полягає у застосуванні однакових натуральних показників для вимірювання різних видів готової продукції, згрупованих за однорідними ознаками;
- принцип відповідності – полягає у тому, що обрані натуральні показники виміру готової продукції повинні відповідати запитам споживачів такої продукції;
- принцип зрозумілості – полягає у використанні таких натуральних показників для виміру готової продукції, щоб забезпечувати розуміння споживачів щодо інформації про таку продукцію;

- принцип співставності – полягає у використанні одних і тих самих натуральних показників для виміру готової продукції однієї групи з року в рік, для можливості порівнювати результати діяльності;

- принцип придатності для мотивації – полягає у тому, що для мотивації робітників, повинен бути обраний натуральний показник виміру готової продукції, щоб забезпечити виконання цієї функції управління.

Однією з найважливіших категорій теоретичних засад дослідження є методи дослідження [2]. Сукупність таких методів у їх взаємозв'язку та певній послідовності представляє собою методичний підхід до вирішення проблеми.

Запропонований методичний підхід складається з декількох етапів.

Вибір натуральних показників виміру готової продукції виробничого підприємства починається з оцінки однорідності продукції. Ознакою для визначення однорідності продукції для даного підходу використовується показник «вид представлення та фасування». Якщо продукція є однорідною, наприклад різні види продукції виготовляються тільки у вигляді полотна, або у вигляді листів та фасуються тільки у рулони, або тільки у скляну тару, або тільки у дерев'яні ящики та ін., то для такої продукції необхідно визначити натуральні одиниці виміру (ваги, довжини, площі, об'єму та рахунку) відповідно до запитів споживачів. Якщо продукція є неоднорідною, то всі види продукції треба поділити на групи за вказаною ознакою. А далі для кожної групи окремо необхідно оцінити можливість використання різних натуральних показників (ваги, довжини, площі, об'єму та рахунку), також згідно з запитом споживачів.

Слід підкреслити, що за даним методичним підходом таку оцінку необхідно робити виходячи з того, чи вимірюється продукція даного виду за допомогою певного натурального показника при використанні її споживачами. Для продукції кожної групи необхідно зробити таку оцінку, виконуючи наступні операції.

Спочатку потрібно розглянути можливість вимірювання продукції певного виду при використанні її споживачами за допомогою одиниць ваги (тонни, кілограми, грами й т.ін.). Якщо для вимірювання продукції при її використанні споживачами доцільно застосовувати одиниці ваги, то приймається рішення про вибір такого натурального показника для виміру продукції виділеної групи. При цьому є необхідним визначити конкретні одиниці ваги – або тонни, або кілограми, або грами й т.ін.

Якщо дані види продукції неможливо вимірювати одиницями ваги, то необхідно розглянути доцільність використання для їх виміру інших натуральних одиниць виміру (довжини, площі, об'єму, рахунку).

Таким чином, здійснивши описані операції, обирають натуральні показники для виміру готової продукції кожної виділеної групи, виходячи з інтересів споживачів такої продукції.

На наступному етапі методичного підходу до вибору натуральних показників виміру готової продукції виробничого підприємства необхідно з'ясувати, чи можливо використання обраних показників для задоволення потреб виконання деяких функцій управління виробництвом готової продукції, тобто планування, контролю, у тому числі обліку і аналізу, мотивації. Розглядаються питання щодо використання обраних натуральних показників для виміру кожної окремої групи готової продукції з метою планування виробництва. З'ясовують придатність обраних натуральних показників для планування виробничої програми. Але треба відзначити, що в умовах виготовлення неоднорідних видів продукції, для яких обрані різні натуральні показники для їх вимірювання, узагальнення інформації для планування та виконання інших функцій управління тільки за допомогою вартісних показників у сучасних умовах може виявитися недостатнім. Це пояснюється тим, що вартісні показники розраховуються за допомогою натуральних показників та цін на відповідний вид продукції. Ціни залежать від багатьох зовнішніх факторів: попиту на продукцію, умов ринку, тобто підприємство не має повного впливу на формування ціни. Тому доцільно з метою планування та виконання інших функцій управління за таких умов узагальнювати інформацію про неоднорідні види продукції у натуральних показниках, здійснивши зведення такої інформації в системі умовно-натуральних показників.

Аналогічним чином на наступному етапі методичного підходу аналізується можливість використання обраних натуральних показників для виміру кожної окремої групи готової продукції з метою контролю виробництва всіх видів готової продукції. Під час контролю натуральні показники відіграють особливо важливу роль. Дані обліку, як підфункції контролю, виготовлених виробів у натуральних вимірниках є основою для нарахування заробітної плати робітникам, засобом вироблення мотиваційних заходів, основою для нарахування амортизації виробничого обладнання, за умови використання виробничого методу, тобто формування певних видів витрат та ін. Використання натуральних показників при аналізі, дозволяє формувати інформаційну основу для коригування діяльності виробничого підприємства та вдосконалення (перегляду) планових показників його розвитку. Перевірка в якості підфункції контролю використовує натуральні показники для виявлення доцільності та обґрунтованості рішень, стану їхнього виконання та дотримання порядку здійснення, виявлення порушень та відхилень.

Далі з'ясовуються можливості використання обраних натуральних показників для цілей мотивації персоналу при виробництві продукції. Однак, як правило, система мотивації персоналу розробляється для всього підприємства в цілому, а не для окремих виробництв. У цьому випадку для розробки системи мотивації на підприємстві, що випускає неоднорідну продукцію, може виникнути необхідність узагальнювати виробничі показники робітників, що виготовляють та реалізують різні види продукції. А з урахуванням того, що оцінка їх праці здійснюється за допомогою натуральних показників виміру продукції, то виникає необхідність зведення таких натуральних показників в одну систему оцінювання. Тому на цьому етапі методичного підходу, якщо обрані натуральні показники не придатні для оцінки праці персоналу та їх мотивації, то знов звертаються до розробки системи узагальнюючих умовно-натуральних показників.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже у статті представлено методичний підхід до вибору натуральних показників виміру готової продукції виробничого підприємства. З'ясовано, що такий методичний підхід повинен ґрунтуватися на категоріях теоретичних засад предмета дослідження. Використання запропонованого методичного підходу дозволить сформулювати на підприємстві систему натуральних показників виміру готової продукції, що сприятиме забезпеченню потреб споживачів, удосконаленню виконання найважливіших функцій управління готовою продукцією, підвищенню їх зрозумілості та об'єктивності.

Перспективою подальших досліджень є розробка методики створення системи узагальнюючих умовно-натуральних показників для підприємств великого бізнесу, які випускають значну кількість продукції широкого асортименту.

Список використаної літератури

1. Король Г.О. Підхід до формулювання категорій теоретичних засад дослідження / Г.О. Король, Т.В. Акімова, Л.В. Бережна : матеріали Міжнар. наук. конф. [«Майбутнє аудит»], (Кривий Ріг, 17 груд. 2016 р.) / ДВНЗ «КНУ», редкол. О.М. Барановська [та ін.]. Кривий Ріг: Вид. Р.А. Козлова, 2016. – 350 с. – С. 197-198.

2. Король Г.О. Теоретичні засади інформаційного забезпечення внутрішньогосподарського контролю на підприємстві [Електронний ресурс] / Г.О. Король, Т.В. Акімова // Ефективна економіка. – 2016. – №11. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5285>.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс]: за станом на 1 січн. 2015 р. / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс] : за станом на 5 січн. 2018 р. / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

5. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для вузів [Електронний ресурс] / Ф.Ф. Бутинець. – 8-те вид., доп і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 912 с. – Режим доступу: <http://dt-kt.net/books/book-13/chapter-83/>.

6. Шара Є.Ю. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік: навчальний посібник / Є.Ю. Шара, О.М. Андрієнко, Л.І. Жидеєва. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 424 с.

7. Бабич В.В. Фінансовий облік (облік активів): навчальний посібник [Електронний ресурс] / В.В. Бабич, С.В. Сагова. – К.: КНЕУ, 2006. – 282 с. – Режим доступу: <http://ubooks.com.ua/books/00025/inx47.php>.

8. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку / Н.М. Грабова. – К.: А.С.К., 2001. – 266 с.

9. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: підручник [Електронний ресурс] / В.В. Сопко. – К.: КНЕУ, 2008. – 400 с. – Режим доступу: <http://polka-knig.com.ua/article.php?book=542&article=27543>.

10. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник [Електронний ресурс] / В.Г. Швець. – К.: Знання, 2011. – 447 с. – Режим доступу: <http://polka-knig.com.ua/book.php?book=541>.

11. Лень В.С. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика: навчальний посібник / В.С. Лень, В.В. Гливенко. – 4-те вид., доп. і перероб. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 752 с.

12. Чебанова Н.В. Бухгалтерський фінансовий облік: посібник / Н.В. Чебанова, Ю.А. Василенко. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 672 с.

13. Глібко В.М. Судова бухгалтерія: підручник / В.М. Глібко, О.П. Буцан. – Харків: Право, 2011. – 192 с.

14. Яровенко Т.С. Удосконалення методології обліку готової продукції [Електронний ресурс] / Т.С. Яровенко, А.І. Чернова // Вісник ДНУ ім. О. Гончара. – 2013. – № 11. – Режим доступу: <http://vestnikdnu.com.ua/archive/201372/yarovenko-chernova.html>.

15. Економічний словник-довідник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://subject.com.ua/economic/dict/525.html>.
16. Економічний енциклопедичний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://subject.com.ua/economic/slovník/4541.html>.
17. Економічна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovopectia.org.ua/38/53405/382038.html>.
18. Словник економічних термінів. Букви М-О [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://epi.cc.ua/naturalnyie-pokazateli-31163.html>.
19. Опря А.П. Статистика : навчальний посібник [Електронний ресурс] / А.П. Опря. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 448 с. – Режим доступу: <https://textbook.com.ua/statistika/1473453156>.
20. Іванух Р.А. Аграрна економіка і ринок / Р.А. Іванух, С.Л. Дусановський, Є.М. Білан. – Тернопіль: Вид-во «Збруч», 2003. – 305 с.
21. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: навчальний посібник / Т.Д. Костенко, Є.О. Підгора, В.С. Рижиков та ін. – 2-те вид., доп і перероб. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с.
22. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник / О.А. Грішнова. – 5-те вид., доп і перероб. – К.: Знання, 2011. – 390 с.
23. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник для студ. вищ. навч. закл. [Електронний ресурс] / О.С. Іванілов – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с. - Режим доступу: <https://textbook.com.ua/statistika/1473453156>.

References

1. Korol, G.O., Akimova, T.V. and Berezhna, L.V. (2016). Approach to forming categories of theoretical foundations of research. In: *Materialy Mizhnarodnoi naukovoї konferentsii* [Proceedings of the International Scientific Conference]. Krivoy Rog: Public higher education institution “Kryvyi Rih National University”, pp. 197-198.
2. Korol, G.O. and Akimova, T.V. (2016). *Teoretychni zasady informatsiinoho zabezpechennia vnutrishnohospodarskoho kontroliu na pidpriemstvi* [Theoretical foundations of information support of internal control at an enterprise]. *Efektivna ekonomika*, [online] 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5285> [Accessed 15 December 2018].
3. Ministry of Finance of Ukraine (1999). The order Ministry of Finance of Ukraine “Statutory provision (standard) of accounting 9 "Stock"”. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> [Accessed 17 December 2018].

4. Ministry of Finance of Ukraine (1999). The order Ministry of Finance of Ukraine “Instruction on use of the Chart of accounts assets, capital, liabilities and business transactions of enterprises and organizations”. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> [Accessed 17 December 2018].
5. Butynets', F.F. (2009). *Bukhhalters'kyj finansovyj oblik: pidruchnyk dlia vuziv* [Financial accounting: textbook for higher education]. Zhytomyr. Available at: <http://dt-kt.net/books/book-13/chapter-83/> [Accessed 17 December 2018].
6. Shara, Ye.Yu., Andriienko, O.M. and Zhydeieva, L.I. (2011). *Bukhhalters'kyj finansovyj ta podatkovyj oblik : navchal'nyj posibnyk* [Financial and fiscal accounting : study guide]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury.
7. Babych, V.V. and Sahova, S.V. (2006). *Finansovyj oblik (oblik aktyviv): navchal'nyj posibnyk* [Financial accounting (assets): study guide]. Kyiv: KNEU. Available at: <http://ubooks.com.ua/books/00025/inx47.php> [Accessed 17 December 2018].
8. Hrabova, N.M. (2001). *Teoriia bukhhalters'koho obliku* [Theory of accounting]. Kyiv: A.S.K.
9. Sopko, V.V. (2008). *Bukhhalters'kyj oblik: pidruchnyk* [Accounting: textbook]. Kyiv: KNEU. Available at: <http://polka-knig.com.ua/article.php?book=542&article=27543> [Accessed 17 December 2018].
10. Shvets', V.H. (2011). *Teoriia bukhhalters'koho obliku: pidruchnyk* [Theory of accounting: textbook]. Kyiv: Znannia. Available at: <http://polka-knig.com.ua/book.php?book=541> [Accessed 20 December 2018].
11. Len', V.S. and Hlyvenko, V.V. (2012). *Bukhhalters'kyj oblik v Ukraini: osnovy ta praktyka: navchal'nyj posibnyk* [Accounting in Ukraine: framework and practice: study guide]. Ternopil: Navchal'na knyha — Bohdan.
12. Chebanova, N.V. and Vasylenko, Yu.A. (2002). *Bukhhalters'kyj finansovyj oblik: posibnyk* [Financial accounting: handbook]. Kyiv: Vydavnychyj tsentr “Akademiia”.
13. Hlibko, V.M. and Buschan, O.P. (2011). *Sudova bukhhalteriia: pidruchnyk* [Forensic accounting: textbook]. Kharkiv: Pravo.
14. Yarovenko, T.S. and Chernova, A.I. (2013). *Udoskonalennia metodolohii obliku hotovoi produktsii* [Improving the methodology of outgoing inventory]. *Visnyk DNU im. O. Honchara*, [online] 11. Available at: <http://vestnikdnu.com.ua/archive/201372/yarovenko-chernova.html> [Accessed 23 December 2018].
15. Economics reference dictionary. [online] Available at: <https://subject.com.ua/economic/dict/525.html> [Accessed 21 December 2018].
16. Encyclopedic dictionary of economics. [online] Available at: <https://subject.com.ua/economic/slovník/4541.html> [Accessed 21 December 2018].

17. Encyclopedia of economics. [online] Available at: <http://slovopedia.org.ua/38/53405/382038.html> [Accessed 21 December 2018].
18. Dictionary of economic terminology. Letters M-O. [online] Available at: <http://epi.cc.ua/naturalnyie-pokazатели-31163.html> [Accessed 21 December 2018].
19. Opria, A.P. (2012). *Statystyka: navchal'nyj posibnyk* [Statistics: study guide]. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury. Available at: <https://textbook.com.ua/statistika/1473453156> [Accessed 23 December 2018].
20. Ivanukh, R.A. Dusanovs'kyj, S.L. and Bilan, Ye.M. (2003). *Ahrarna ekonomika i ryнок* [Agricultural economics and the market]. Ternopil: Zbruch.
21. Kostenko, T.D., Pidhora, Ye.O. and Ryzhykov, V.S. (2007). *Ekonomichnyj analiz i diahnostryka stanu suchasnoho pidpryiemstva: navchal'nyj posibnyk* [Economic analysis and diagnostics of standing of a modern enterprise: study guide]. Kyiv: Tsentр navchal'noi literatury.
22. Hrishnova, O.A. (2011). *Ekonomika pratsi ta sotsial'no-trudovi vidnosyny: pidruchnyk* [Labor economics and socio-labor relations: textbook]. Kyiv: Tsentр navchal'noi literatury.
23. Ivanilov, O.S. (2009). *Ekonomika pidpryiemstva: pidruchnyk dlia stud. vysch. navch. zakl.* [Corporate economics: textbook for higher education institutions students]. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury. Available at: https://pidruchniki.com/13761106/ekonomika/osnovni_pokazniki_virobnichoyi_programi.

Korol H., Candidate of Economical Science, Professor; Akimova T., Ph.D., Candidate of Economical Science, Assistant Professor; Izviekova I., Candidate of Economical Science, Assistant Professor; Sotnykova V., Master's Student, National Metallurgical Academy of Ukraine

Methodical approach to choosing physical indicators of the finished product of a manufacturing enterprise

The article is devoted to the pertinent issue of measuring the quantity of the finished product of a manufacturing enterprise by using corresponding physical indicators. It is shown that in practice, especially at enterprises of small and medium business, quantities of various types of the manufactured product are most often measured in the same natural indices, although for some consumers units of length are more important, for others – units of weight, area or count. Using physical indicators appropriate for characteristics of the finished product is also essential for enterprise managers in accounting, analysis planning of the output, as well as in motivating the manufacturing personnel. The authors suggest methodical approach to choosing physical indicators appropriate for measuring the quantity of the finished product, fundamental principles of which are: distinguishing specific groups of products by their characteristic attributes, making a choice of physical indicators by means of assessing products within these groups with regard to appropriateness for consumers' requirements, practicability of their use in carrying out basic functions of enterprise management. Results of using such approach are a fundamental basis in forming quality information for making managerial decisions.

Key words: manufacturing enterprise, finished product, physical indicators, customers' needs, functions of management.

Король Г.А., к.э.н., профессор; Акимова Т.В., к.э.н., доцент; Извекова И.Н., к.э.н., доцент; Сотникова В.А., магистр, Национальная металлургическая академия Украины

Методический подход к выбору натуральных показателей измерения готовой продукции производственного предприятия

Статья посвящена актуальному вопросу измерения количества готовой продукции производственного предприятия с помощью соответствующих натуральных показателей. Показано, что на практике, особенно на предприятиях малого и среднего бизнеса, чаще всего для измерения количества разных видов изготавливаемой продукции используются одни и те же натуральные показатели, хотя для потребителей важны в одних случаях единицы длины, в других – единицы веса, площади или счёта. Использование натуральных показателей, адекватных характеристикам готовой продукции, важно также для менеджеров предприятия при учёте, анализе, планировании выпуска продукции, а также для осуществления мотивации производственного персонала. Предложен методический подход к выбору натуральных показателей измерения количества готовой продукции, основными положениями которого являются выделение конкретных групп продукции по её характерным признакам, осуществление отбора натуральных показателей путём тестирования продукции в этих группах на соответствие интересам потребителей, целесообразности использования при выполнении основных функций управления предприятием. Результаты использования такого подхода являются важной основой формирования качественной информации для принятия управленческих решений.

Ключевые слова: производственное предприятие, готовая продукция, натуральные показатели, потребности потребителей, функции управления.

Рекомендована до публікації 06.05.2019 р.

Надійшла до редакції 14.03.2019 р.